

Příloha

a) Fotografie poskytnuté s laskavým svolením Muzea Vyškovska⁹⁶

V mužském stanu

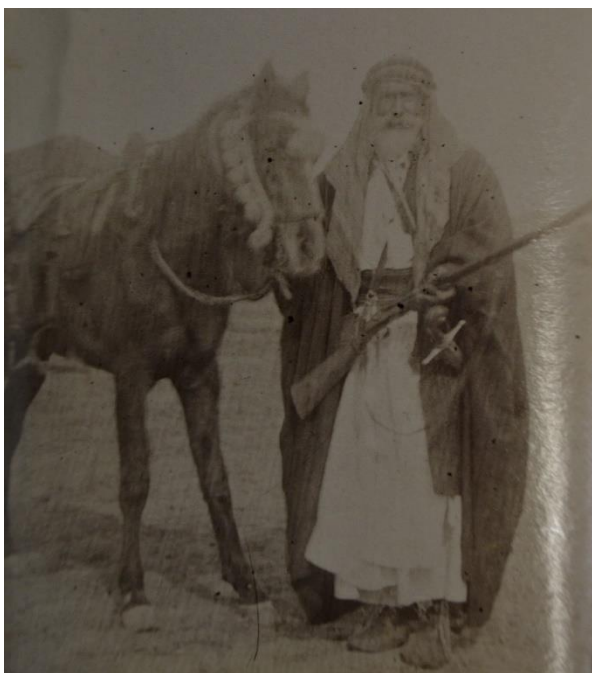
Fond Aloise Musila, Archiv Muzea Vyškovska /H 19.536/4 č.: 07/

⁹⁶ Uvedené fotografie se nesmí jakkoliv dále šířit, mimo uveřejnění v této bakalářské práci. Publikování fotografií se řídí autorským zákonem č. 121/2000Sb.

Káhírská žena

Fond Aloise Musila, Muzeum Vyškovska /H 19.536/1 č.: 42/

Arabský jezdec

Fond Aloise Musila, Muzeum Vyškovska /H 19.536/5 č.: 96/

Před táborem

Fond Aloise Musila, Muzeum Vyškovska /H 19.536/5 č.: 92/

b) Alois Musil pro Československý rozhlas (24. 10. 1933)⁹⁷

Rodina v poušti

Kočovníci arabské pouště se štěpí na kmeny. Základem kmene není rodina, nýbrž příbuzenstvo. Pojítkem příbuzenstva je krev a náleží do něho, kdo mají společného praděda. Není-li manželka z příbuzenstva mužova, nepřechází do něho sňatkem, nýbrž zůstává i nadále v příbuzenstvu, ze kterého pochází po krvi. Za vinu provdané ženy trpí její příbuzenstvo, nikoliv její manžel, a příbuzenstvo, nikoliv manžel, je povinno ji mstítí.

Kočovníci mívají jen jednu ženu, zřídka dvě a pouze výjimečně tři. Mladý kočovník se ožení po prvé skoro vždy s dívkou, kterou má rád a zůstane jí věren, obzvláště obdaří-li ho zdravým chlapečkem. Chová-li se žena rozumně, pečuje-li o pořádek ve stanu, umí čistě vařit, není svéhlavá, zlobivá a hašteřivá, je po celý život jedinou paní stanu mužova.

Není-li muž se svou ženou úplně spokojen, vezme si druhou. Prvá se s počátku na svou družku nebo, jak jí říká, sousedku velice hněvá a nadává jí, jak jen umí.

„Proč pak jsi ke mně přišla? Což jsi nenašla žádného, leda mého muže? Ó ty dcerko ledakoho! Kéž bys byla prokluta ve svých rodičích!“

Avšak odpor první ženy netrvá dlouho. Zakrátko se smíří a žijí jako rodné sestry.

Má-li muž dvě ženy, vaří mu každý den jiná a je povinen u ní jísti a spát. Nepamatují se, že bych byl kdy sestoupil ve stanu, jehož majetník by měl dvě ženy. Suchý vzduch pouště, veliké horko, nedostatečná výživa, stálé nebezpečí vyčerpávající síly a podráývají touhu po nové ženě. Mimo to stojí každá žena peníze; vždyť je muž povinen vyplatiti za ni věno jejímu příbuzenstvu, koupiti jí výbavu a opatřiti ji, čeho potřebuje.

Žena má roditi a vychovávatí dítky; připravovatí pokrmy; pečovatí o vodu a palivo; sešívati látku stanovou; zřizovatí a svinovatí stan; nakládati veškeré zařízení; dohlížeti na velbloudy nesoucí stan a ostatní majetek; upravovatí lůžka; strádati velbloudí srst a tkáti z ní tlumoky a různé ozdoby na sedlo; opatřovatí pšenici a ječmen koupí nebo výměnou; chystati klisně trávu, podávati jí obrok a napájeti ji.

Má-li muž ženu rád, pomáhá jí ve všech pracích s pastýřem, sluhou i syny. Hněvá-li se na svou ženu, přihlíží, jak se potí a pobízí ji k větší rychlosti. Stěhuje-li se celý tábor, osedlá si muž klisnu a velbloudici, zanítí si opodál svého stanu ohniček, vaří si kávu a dohlíží, jak žena

⁹⁷ SI: P 05815, archiv Českého rozhlasu, Praha.

se služkou nebo s dcerou skládá a nakládá stan, zařízení a zásoby. Jsou-li hotovy, sedne si na velbloudici, vede klisnu a ujíždí v čelo stěhujícího se tábora, kde se přidruží k bojovníkům. O ženu a o své nákladní velbloudy se nestará. Na novém tábořišti si vyhledá místo pro svůj stan, shodí sedlo s klisny i velbloudice, opře se o sedlo velbloudí a čeká, až žena dojede, stan postaví, koberce prostře a palivo uchystá. Potom vejde do stanu, rozdělá oheň a vaří si kávu. Tak si hraje na pána, až se se ženou smíří a ji opět pomáhá.

V táborech kočovníků není nikdy slyšet hádek, nadávek nebo nářků manželů. Nikdy jsem nespatřil, že by se muž se ženou bili. Hádkami a potyčkami by na příbuzenstvo uvalili hanbu a běda jim, kdyby se takto provinili. Vrhlo by se na ně jak příbuzenstvo mužovo, tak příbuzenstvo ženino a všichni sousedé, ba vyvrhli by je z tábora i ze kmene. Proto muž se svou ženou nikdy nekřičí, avšak zaslouží-li, nabije jí, aby to nikdo neviděl.

Bojí-li se žena nahněvaného manžela, opustí stan a následuje muže jdoucího kolem nebo vejde do některého jiného stanu a žádá za ochranu. Její ochránce ji nikdy nevybídne k odchodu či k návratu. Muž k ní pošle obyčejně některého příbuzného nebo svého sluhu a vrátí-li se se zprávou, že by se ráda smířila, počká na ni při nejbližším stěhování, zavede jejího velblouda k svému stanu, přiměje ho k pokleknutí a vybídne ji: „Vejdi do stanu!“ Žena bez námitky poslechne a pracuje jako by se nebylo chumelilo.

Hněvá-li se muž na ženu, která od něho do cizího stanu utekla, nevzkáže jí, aby se navrátila, nestará se o ni a dělá, jako by ji ani neznal. Taková žena je ubohá. Muž není povinen ji živiti nebo šatiti, poněvadž od něho utekla, nechci ji propustiti bez náhrady a její příbuzní se na ni horší, že jim působí ostudu. Není-li mladá a sličná, nezbyvá jí, leda aby pracovala jako služka u cizích lidí. Je-li mladá a sličná, hledá únosce, aby ji vysvobodil.

Manžela nemůže nikdo přinutiti, aby svou ženu propustil. Není důvodů, které by toho vyžadovaly nebo tomu zabraňovaly. Chce-li ji propustiti, učiní to, byť ho na kolenou prosila, aby ji u sebe ponechal a neudá žádného důvodu; vždyť ho mnohdy ani nemá. Napadne ho, že ji propustí, i rozloučí se s ní, třebaž zakrátko litoval.

Po obecném názoru má muž ženu propustiti, jakmile se jeden druhému znechutí. Říkává se: „Pastýři a ženě nic nevytýkej. Chceš-li jim častěji něco vytknout, raději je propuť.“

Propouští-li muž ženu, řekne jí: „Jdi pryč. Hle, jsi propuštěna a můžeš přilnouti k jinému muži. Jsi úplně svobodná.“

Propuštěnou ženu muže její manžel třikrát po sobě za choť pojati. Rád to učiní, jakmile se mu zlost vykouří. Nechce-li se s ní nikdy oženiti, prohlásí: „Jsi propuštěna po třikrát.“

Muž, který propustil svou ženu bez náhrady toho, co jejím příbuzným zaplatil, ji může omeziti a říci: „Já tě ponechávám komukoliv, mimo toho a toho; tomu tě nenechám.“

Propustí-li muž svou ženu o své újmě, ztrácí vše, co za ni vyplatil, výbavu, kterou jí koupil a je povinen jí dáti, byť u něho byla dlela jen jedinou noc, velblouda a nákladní sedlo.

Dožaduje-li se žena rozvodu a muž není šlechetný, vyhoví, avšak s podmínkou, že mu bude vráceno vše, co za ni dal. Splniti tuto podmínku je velice těžko; vždyť se o věno děvčete obyčejně rozdělí všichni příbuzní a nemívají chuti vrátiti nebo nahraditi, co dostali. Ubohá žena aby prosila své příbuzné jednoho po druhém, aby se nad ní ustrnuli. Chodívá k otci, bratru, strýci nebo bratrancí a naříká: „Nechci ho. Vraťte mu, co jste od něho vzali.“ Obyčejně ji odbývají: „Běž k němu. Jistě si zvykneš,“ avšak ona zůstává při své, až konečně přivolí k náhradě. Neobměkčí-li se ani otec, ani bratr, odpírají-li strýc i bratranec, není pro ni jiné pomoci leda únos. Kdyby se dožadovala ochrany proti svému příbuzenstvu, mohla by býti od otce nebo bratra zabita. Jest majetkem svého otce; on jí zplodil a po něm jí dědí bratr.

Propuštěná těhotná žena se může provdati ihned. Není-li patrné, že je v jiném stavu, musí čekati aspoň půl roku, než se uzavře nový sňatek.

Vdaná žena má hojně příležitostí, aby se seznámila s jinými muži. Stan je rozdělen pouze záclonou, utkanou z kozí srsti. V oddíl pro muže a pro ženy. Hospodyně pozoruje a poslouchá jednotlivé návštěvníky a hosty, za pochodu se k ní často přidruží ten neb onen, pomáhá jí narovnat, zdvihnouti nebo lépe uvázati uvolněné náklady, doprovází ji na cestě pro vodu, plní ji kožené měchy, potká ji někdy jakoby náhodou, když se ohýbá pod nůši suchého paliva, naloží nůši na svou klisnu nebo velbloudici a podobných příležitostí bývá hojně. Nejvíce se však ženě zavděčí muž, který chrání jí a jejích velbloudů, když nepřítel doráží na stěhující se čeleď. Takovému ochránci patří její srdce.

Svou lásku k jinému muži se vdaná žena netají a brzo se vykládá obecně: „Žena toho a toho je zamilována do toho a toho.“ Doví-li se o tom její muž a je-li šlechetný, propustí ji bez námitek a nepožaduje náhrady, ač by měl dostati, co za ni zaplatil. Takový muž říkává: „Je to svobodná dcera svobodného kmene. Alláh jí dal lásku k jinému. Nebudu jí překážeti, neučiním z ní otrokyně.“

Pouze ničemní mužové zneužívají lásky ženiny žádající patero-, ba desateronásobně, co za ni vydali. Není-li milenec s to, aby takový požadavek splnil, a nechtějí-li mu jeho příbuzní pomoci, nezbývá leda únos milené ženy. Únosce může pojeti unesenou ženu za řádnou manželku, ale nesmí se s ní vrátiti ke svým, dokud se nesmíří s jejím manželem. Vysílá posla za poslem s prosbou za smír, jenž není snadný, poněvadž se manžel déle vzpírá než příbuzní ženy. Tito mu vytýkají, že zavinil únos, nechtěje ženu propustiti a neuměje ji hlídati a hrozí mu, že budou od něho požadovati náhradu za poskvrněnou čest, neodpustí-li jak únosci, tak unesené ženě; vždyť byla unesena nejen jemu, nýbrž i jim a on byl přece jejím strážcem. Oklamáný manžel nesmí zabít ani únosce, ani ženu, sic by zavinil pomstu. Únos provdané ženy se provádí lstí, nikoliv násilím a lest se smrtí netrestá.

Kdo obviní děvče nebo ženu ze smilstva a nedokáže, co tvrdí, ztratí ruku, neboť mu ji příbuzný obviněné usekne. Dá-li se pod ochranu mocného náčelníka, zaplatí deset velbloudů obviněné ženě nebo dívce.

Rozumná žena se uplatní nejen v rodině, nýbrž i v příbuzenstvu, kmeni. Muž se dožaduje její rady, řídí se jí a je hrdý, že má ženu, která vyniká nad jiné. Nejedna rodina se nejmenuje po muži, nýbrž po ženě; ženu uznávají za hlavu a ona má přední slovo ve věcech příbuzenstva. Nejednou to byla žena, kdo vedla své soukmenovce do boje a vysvobodila je od záhuby. Rozumná žena je i v poušti pramenem, ze kterého prýští život.